



Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 17. De Permißione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

Quocirca conceditur etiam, ut propter lucri alicuius necessarii acquisitionem præcepta Ecclesiastica omittantur, quæ admodum diebus festis passim fieri cernimus à mercatoribus, qui ne lucro vitæ commodis necessario fraudentur, Misfam omittunt, neque ab Ecclesiastico magistratu puniuntur.

VI. Igitur non secundum verba legis, sed æquitatem seu *æquitas* iudicandum est in his quinque casibus *Primus est*, quando lex, aut simpliciter aut secundum aliquid ratione loci, temporis, aut personæ redditur iniqua. *Secundus*, quando observatio legis obesset bono communi *Tertius* cum præsumere prudenter licet, ipsū legislatorem, si adesset, contra tenorem legis suæ acturum, vel quod petitur, concessurū esse. *Quartus*, cum apparet, aliam extitisse auctoris mentem. *Quintus* denique quando de dispensatione Principis constat. Exemplo horum suggerit *Sayrus l. 12. c. 9. Henric. l. 10. c. 15. n. 66. Tanner T. D. 5. q. 7. dub. 2. & 111. D. 6. q. 2. dub. 2. Anton. Par. 1. T. 3. c. 10. § 10. Reginald. l. 13. numer. 115. & seq.*

Consilii est, in casibus particularibus, quando occurrunt, & nihil obstat, consulere viros doctos, & prudentes, seque illorum arbitrio conformare. Nam sua cuique cupiditas merito suspecta esse debet, ne per illam eò trahatur, unde nō possit sine damno mergere. Quod si ad superiorem aditus patet, is quantocumque pro capienda resolutione adeundus erit. His verò omnibus desperatis, conscientia, & ratione magistra utetur.

In particulari illis, qui scrupulosa conscientia anguntur, *Navarrus c. 27. nu. 247.* suadet usum *epykias*, seu æquitatis, ut

persuadeant sibi, non peccare, qui implet legem secundum mentem auctoris, licet in verba offendant, neque qui eam in sensu benigniore servat, quamvis in duriore violat. *V. Reginald. l. cit.*

Regulas æquitatis ex Iure Can. & Civili selegas invenies apud *Comitolum De Contract. Par. 1. c. 10.*

§. 17.

De Permissione.

I. Inter effectus legis numerati permissionem ex *Isidoro* liquet, relato in *6. sm. Dist. 3.* Omnis enim lex aut permittit aliquid, ut, vir fortis præmium petat: aut vetat, ut sacrarum Virginum nuptias nulli perere liceat: aut punit, ut, qui eadem fecerit, capite plectatur. Eius enim præmio, & pœna vita moderatur humana. Hanc legis seu definitionem, seu descriptionem enucleans *Franc. Suar. l. 1. de legib. c. 15.* illam tantum permissionem esse effectum legis docet, quæ per aliquam positivam præceptionem proponitur: qualis est, v. gr. illa in *Dig. l. 20. ad l. lul. de adult.* Patri datur ius occidendi adulterum cum filia, quam in potestate habet & *24. eod.* Marito quoque adulterum uxoris suæ occidere permittitur, sed non quemlibet. Quod repetitur & probatur in *C. l. Gracchus eod.* Igitur quo modo, & iure tam in Rep. civili, quàm Ecclesiastica impunè liceat contra leges præscriptas delinquere, paucis indicabimus, ne adhuc offensionis lapidem imperiti tyrones impingant.

II. Est autem Permissio non unius generis, sed in multas partes dividitur. *Gl. in c. Omnis autem. Dist. 3.* triplicem facit secundum

cundum tres modos, quibus aliquid permitti dicitur. *Primo* quidem, quia nullo iure prohibetur, ut nuptias secundas contrahere, *c. hac ratione 31. q.* *Secundo*, quia contra humanas leges indulgetur, ut contrahere matrimonium in quinto (melius hodie in quarto) gradu. Hanc permissionem non male dixeris dispensativam. *Tertio*, ut vitetur aliquid magis illicitum, adulterium scilicet, ne fiat homicidium. *c. si quod verius 33. q. 2.*

Nota exemplum allegatum ex *S. Aug. l. 2. de adult. coniug. c. 15* decerptum est, & minus aptè profertur, quasi unquam unius peccati loco aliud facere liceat. Nec *S. Aug.* ea mens, cum manifestè dicat, utrumque illicitum esse, sive adulteram occidere, sive illa vivente alteram ducere, ac proinde ab utroque abstinendum, nec illicitum pro illicito faciendum. Subdit verò, si enim facturus est, quod non licet, iam faciat adulterium, & non faciat homicidium, ut vivente uxore sua alteram ducat, & non humanum sanguinem fundat. hoc est, si liceret illicitum pro illicito facere (quod nemo dixerit) ex duobus id quod minus videtur eligendum esset, pura adulterium præ homicidio.

Paulò aliter *Angelus in V. usura. s. 2. nu. 14.* tres assignat permissionis species. Prima est simplex, indulgens pœnam tantum, quo modo Ecclesia permittit lupanaria propter maius malum evitandum. *c. denique un. Glo. in V. venia dist. 4. & c. veniens un. Glo. fin. Qui Clerici vel voventes.* Secunda permissio removet impedimentum. Sic Ecclesia tolerat ritus Iudæorum, prohibens Christianis, ne illos impediant. *c. Quia sincera, & c. sicut. De Iudæis dist.*

45. Tertia permissio auxiliatur secundum quam Ecclesia permittit Clericum à magistratu sæculari occidi, degradatum tradens. *c. Degradatio. De Pœn. in 6 Ita Angel. l. cit. subdens à nullo magistratu permitti usuram posse, ne quidem primo modo, quo alia peccata permittuntur, eò quod maior in usura, quam alio quocunque flagitio malitia sit, de quo paradoxo nu. seq.*

Iam quia nec id, quod per se bonum, nec quod indifferens est, permitti propriè dicitur, sed quæ iure aliquo prohibetur, duplicem rectè dixeris permissionem esse, unam facti, aliam verò iuris, sive laici, sive Ecclesiastici. Facti appello, quæ ab homine procedit, qualis in *c. denique Dist. 4. S. Gregorii* est, dicentis, cum venia ingenio suo relinquendos esse laicos, qui à consuetudine epulandi largius, & ingurgitandi se diebus dominicis averti non possunt.

S. Thom. in 4. Sent. dist. 33. q. 2. art. 2. & 2. q. 92. art. 3. Panorm. in c. ut clericorum. De vi & hon. Cler. V. Prælati.

Angel. Silv. Armilla Tabiena. in V. Permissio. Grass. Par. 2. l. 3. c. 29. Suarez. l. 1. de lig. c. 15. & l. 9. c. 6. Salas de leg. q. 92. Disp. 3. sect. 6. Franc. Marcus Par. 1. Decis. 154. Navar. c. 17. num. 195.

III. Multa peccata vulgò creduntur legibus Imperatorum permitti, imò palam iactantur etiam in scholis: qui error declaratione veri tollendus est. *Primo* concubinarum inter non sacros, & solutos Iure civili permitti dicunt in *D. & C. T. de Concubinis, & S. ult. Instit. De Nuptiis.* Sed legem illam sustulisse videtur *Leo Imp. in Novel. 91.* ubi cum vocasset errorem legislatoris, subdit. Itaque lex illa (permittens

G

con-

Concubinam) in æternum fileto. V. Goffredi Annot. ibid. Non est ergò dandum deinceps, Imperatorum legibus concubinatum permitti. *V. Clarum. §. Fornicatio n. 7.*

Ius Canonicum quod attinet, extra controversiam est, nunquam non prohibuisse, & condemnasse. *c. Nemo. 32. q. 4. & c. Meretrices. Con. Tract. S. 24. c. 8.* ut mirari fatis nequeam imperitiam, vel impudentiam *Valentini Forsteri*, qui in *Tr. de Success. ab intestato* garrit, omnibus notum esse, & conspicuum, quod fornicariis Clerici utantur pluribus, vel etiam infinitis, eumque morem hodie crimen non esse. Vnde amabo *ex c. obiciuntur. Dist. 32. q. 4.* obiciuntur *Iacob* quatuor uxores, quod quando mos erat, crimen non erat. Multum probas *Valentine*, à more licito ad illicitum sumpto argumento. *V. Franc. Leon. in Thes. fori Eccles. l. 2. Par. 1. c. 10. §. Hodie.*

Iul. Clarum. §. Fornicatio. num. 6. Neque obstat, quod *n. 7.* addit existimare se concubinatum Iure civili prohibitum non esse, quod ex consuetudine notum sit. Aliud namque est de permissione facti (quod hinc allegatur) aliud de permissione Iuris loqui. Facto contingit, factò Ius resistit.

Secundo, quaedam usuras olim permittas, imò quorundam iudicio approbatas docet *I. eos qui C. de usur. Covar. l. 3. var. c. 1. Socus l. 6. q. 1. Valent. D. 5. q. 21. pu. 1. Tholos. l. 22. c. 3.* inter illustres viros ad rationem quatuor pro centū, inter negotiatores ad rationē octo pro centū, inter mercatores, qui traiciebāt mare, ad rationē duodecim pro centum; inter alios non nisi ad rationem sex pro centum. Usurarum usura nunquam tolerata sunt, Iure Canonico

etiam reprobatae leges, quæ usuras approbant. Permitti nihilominus, contra quam *Angel.* velit posse etiam ab Ecclesiasticis prælatis constans *Bonac. Tom. 11. pag. 518. Theologorum doctrina est. Mol. D. 204. Lesl. l. 2. c. 20. n. 179. Laym. l. 3. Tr. 4. c. 16. n. 7.* admonens graviter peccaturum, qui usuræ licentiam daret cum pacto magni tributi solvendi, quoniam inde usurarii ansam sumerent augendi usuras, & grayandi inopes. Præterea cavendum Iudicibus, ne ad usurarum solutionem cogant debitores, vel impediunt, ne soluta repetantur, propter *Clem. un. de usur.* ubi excommunicatio lata sententia procogentibus, & ne repetantur, impediuntibus decernitur. *Caietan. i. sum. V. V. sura §. ad usuram accipere Eillut. Tract. 34. c. 1. n. 17. Card. Lugo Disput. 25. sect. 11. à num. 218. Tannir. 111. D. 4. Q. 7. Dub. 3. n. 101.*

Tertio, in adulterio deprehensos quomodo patri, & marito permittatur occidere *n. 1.* indicatum est. Nimirum iusto dolori tribuendum aliquid, & pudori consulere legislator ethnicus voluit. Docendus idè, & corrigendus, ut supremi Iudicis sententiam suæ credat præferendam esse. Non perimat corpus, cum quo simul intereat animus. Certa & Catholica doctrina est non licere patri, aut marito uxorem vel filiam in adulterio deprehensam occidere: quæque id Imperatorum leges permittunt, ab Ecclesiâ reprobantur. *c. Inter hac 33. q. 2. c. Quicumque ibid. ubi Glos. Abb. Anan. Felin. & alii D. D. apud Covarr. De Matrim. Par. 2. c. 7. §. 7.* Neque obstat quod *c. si vero alicuius. De sent. excom. exculari* videtur, qui clericum cum uxore, matre, sorore, vel filiâ propriâ turpiter inventum manus iniecerit violen-

tas. Non enim permittitur cædes cuiquam, sed à sententiâ excommunicationis in clerici percussorem lata liberatur, qui iusto dolore commotus clericum turpitudinem verberibus castigat. *V. Azor. Tom. I. l. 5. c. 20. §. Dubitatur igitur.*

Quarto, duellum veterum ævo frequentius, Imperatores, Reges, Principes olim certis conditionibus permiserunt, malitia hominum id exigente, quemadmodum fuisse Tholosanus persequitur l. 48. c. 16. Infamiliariena innocentis defensione, & veritatis ostensio quærebatur. *Bald. in l. ex hoc iure. & De iust. & iure. Decius consil. 487.*

Hoc tempore nec civili, nec Canonico iure spontaneum, & temerarium duellum permittitur. *c. 1. & 2. De cler. pugn. in duello c. ult. de purg. vulg. c. Monomachiam 2. q. 3. aded, ut nec consuetudo in contrarium valeat, teste Deciano l. 2. c. 19. n. 4.*

Ad hæc Concilii Tridentini gravissimam prohibitionem c. 19. sess. 25. cum Bulla Clem. VIII. quæ incipit illius vices. Item detestabilis duellorum: nec non Pii IV. & Greg. XIII. in Declarat. ad cit. c. Conc. Trid.

Dixi spontaneum, & temerarium, ut maneat necessariæ, & imperatæ defensionis locus: de qua materia consulendi sunt Theol. apud. *Azor. Tom. III. l. 2. c. 5. Sanchez l. 2. Moral. c. 39. Reginald. l. 27. Mart. Delrio l. 4. c. 4. Disquis. Mag. Q. 4. Henriq. l. 13. c. 39. Bannez 2. 2æ q. 64. art. 7. dub. 3. Valent. ibid. Disp. 3. q. 17. pun. 1. Sayr. in clavi reg. l. 7. c. 13. & de Censur. l. 3. c. 31. Mol. Tract. 3. D. 17. aragon l. 3. c. 1. Gratian Disceptat. forens. Tom. 3. disp. 410. Conn. l. 6. q. 16. n. 14. Zerola V. Duellum. Silvest. & alii sum. mista eod.*

Quinto Eum, qui ad instantiam adversæ partis falso iurat apud Iudicem non puniti legibus asserit *Decian. l. 2. c. 19. Allegans l. 2. C. de reb. cred. ubi Alexand. imp. Iuristurandi (per Deum concepti) Religio Deum ultorem habet, quasi dicat ab hominibus non punitur. Verum longè alio sensu prædicta verba nonnulli accipiunt, ut Decianus ipse fatetur l. 6. c. 13. sex diversas interpretationes in medium adducens. Menochius præclarè Casu 319. de eo loqui tradit, qui calore quodam iracundis (qui est inconsultæ mentis motus) iuravit sive contra Principem, sive contra Deum: hunc vi citatæ legis non ordinaria, sed extraordinaria pena plectendū esse. *V. G. ill. l. 2. obs. 19. ubi contra Felinum in iuris Principibus fidem verbo simplici datam, & iuramentum eodem passo incedere tradit. Sicut enim in iuramento nullam convenit esse perfidiam, ita in verbis nostris nullum debet esse mendacium. c. Iuramenti 22 q. 5. Fran. Marcus Decis. 456. n. 45. Gloss. in c. Pervenit. De fide iust. & c. penult. De iure iur.**

Sexto, Sortes iure civili in multis casibus admitti in nullo autem à iure Canonico idem Decianus affirmat ex l. Cum prator l. cum ambo π. De iudic. addere poterat. l. si duob. C. communia deligat. ubi loquens iust. imp. de variis casibus inter hæredes, vel legatarios. Sancinus inquit, in huiusmodi casibus iudicem fortunam esse, & sortem inter altercantes adhibendam, ut quem fors prætulerit, is qui habeat potestatem eligendi. Verum hic Decianus, & quicumque idem cum illo sentientes in manifesto errore cæcitant. Nullibi enim reperitur lex Canonica,

ca. quæ generaliter omnes sortes prohibeat: nec in civili jure permittitur sortilegium per se malum, sed approbat fortes, quarum in commercio humano licitus usus est, in causis dubiis bonorum communium. Nam quando æquale jus est, nec dividi potest, nec omnibus æqualiter tribui, ex conventionione partium quæ iure suo quilibet cedit, absque iniuria in illius potestatem cadit, cui fors propitia est. *v. Suarez. l. 2. de superst. c. 12. n. 4.* Nullus igitur in his sortibus divisorius locus permissioni relinquatur, sed quia nullam iniquitatem continent, absolute laudantur, & approbantur, quemadmodum fufius à Theologis explicatur apud *Sane. l. 2. Moral. c. 38. à mim. 56. Layman. l. 4. Tract. 10 c. 3. Less. c. 43 Dub. 9. Filiut. Tract. 24. c. 4.*

Septimò denique contrahentibus invicem licere deceptionem infra dimidium pretii communis ferè vox est, iuxta *§. 4 l. in causa cognitione. ꝛ. de minorib.* Pomponius ait, in pretio emptionis, & venditionis naturaliter (jure gentium) licere contrahentibus se circumvenire. Licere ideo creditur, quia ad vitandam litium sementem non datur actio deceptis. Vnde non benè inferes dolum ac fraudem approbati vel tolerari, cum pro irrito contractu habeatur, cui dolum causam dedit. *l. Ex empto. §. Is qui ꝛ. de act. emp. & lezanter. ꝛ. de donat.* Quæ deceptio aut re ipsa, aut solertia quadam contrahentium efficitur, dum quilibet lucro suo intentus est, dissimulatur. *l. si voluntate. C. de contrah. empt. Mysing. Centur. 6 obs. 38. Vvesenb. l. 18 ꝛ. T. 1 n. 15 Franc. Marcus decis. 540.*

Quod conscientiam attinet peccati

reus est, quicumque in contractu, aut negotio quolibet circumvenit fratrem, & restituere tenetur, quod ultra iustum pretium lucratus est. Optimè *Doctor Angelicus in 2. 2 q. 77. art. 1.* Fraudem adhibere ad hoc, ut aliquid plus iusto pretio vendatur, omninò peccatum est, in quantum aliquis decipit proximum in damnum ipsius. Vnde & *Tullius dicit l. 3. de off.* Tollendum est ex rebus contrahendis omne mendacium, non licitorem venditor, nec qui contra se licetur, emptor opponet. *Infra.* Secundum æqualitatem rei contractus institui debet. Ideò si vel pretium excedat quantitatem valoris rei, vel è converso res excedat pretium, tollitur iustitiæ æqualitas. Et ideò charius vendere, vel vilius emere rem, quàm valeat, est secundum se illicitum, & iniustum. Ita *S. Thom.* mox ad permissionem *legis citat.* In causa cognitionis respondet. Lex humana populo datur in quo sunt multi à virtute deficientes, non autem datur solis virtuosis.

Et ideò lex humana non potuit prohibere, quicquid est contra virtutem: sed ei sufficit prohibere ea, quæ destruunt hominum convictu; alia verò habet quasi licita, non quod ea approbet, sed quia ea non punit. Sic ergo habet quasi licitam pœnam non inducens, si absque fraude venditor rem suam supervendat aut emptor vilius emat, nisi sit nimius excessus; quia tunc etiam lex humana cogit ad restituendum: puta si aliquis sit deceptus ultra dimidiam iusti precii quantitatem.

Sed lex divina nihil impunitum relinquit, quod sit virtuti contrarium. Vnde secundum divinam legem illicitum reputatur.

putatur, si in emptione, & venditione non sit observata iustitiæ æqualitas: & tenetur ille, qui plus habet, recompen- sare ei, qui damnificatus est, si sit notabi- le damnum. Quod idè dico, quia ius- tum pretium rerum non est punctuali- ter determinatum, sed magis in quadam æstimatione consistit, ita ut modica ad- ditio, vel diminutio non videatur tollere æqualitatem iustitiæ.

Hæc de permissivo Iure legum civi- lium ex multis pauca, & potissima pro instructione iuniorum sufficiunt.

IV. Iuris Canonici exempla, quibus peccata fidelium cœtui prohibita, con- stitutive aliqua, vel decreto directè per- mittantur, vix reperies: facti verò per- missio maior & frequentior est. Blasphemias, usuras, libidines, ebrietatem, frau- des, insidias, rapinas, & similia quis Ec- clesiæ prælatus pro merito castigat? Mul- ta nimirum diriguntur lege divinâ, quæ dirigi non possunt humanâ, & plura cau- sâ superiori, quàm inferiori subduntur. *S. Thom. 1. 2. q. 93 art. ad 3.* Multa item per patientiam tolerantur, quæ si dedu- cta fuerint in iudicium exigente iustitiâ non debeant tolerari. *c. Cum iam dudum. de præbend.* Ad hoc probandum *Ludov. de Graff. Par. 2 l. 3 c. 29 a. nu. 36.* inducit exempla nonnulla, quæ nescio an sa- tis efficaciter probent, quod inten- dunt.

Primò, ait, licet votum castitatis de præsentem impediatur matrimonium con- trahendum, Ecclesia tamen ex causa ma- trimonium contrahi quandoque per- mittit. *c. Veniens. qui cler. vel vov.* & talis est comparativa permissio, ut dicit ibi

Glossa, ac si dicat, quod mulier (de quâ agitur in *cit. c.*) contrahendo non evi- tat peccatum, quia agit contra votum, sed Ecclesia permittit ex causâ, ut evitet maius malum, & periculum, quia appa- rebat, quod mulier esset iuvenis, & con- tinere non poterat. *Secundò* ob eandem causam, ut evitetur maius malum, Eccle- sia vetat iniungi iuramentum de cuius transgressione verosimiliter timetur *arg. text. in c. clericos de coh. ab. mul.* ubi cle- ricus suspectus, & iuvenes non sunt compellendi fornicarias abiurare. Simile 22 q. 1 *c. Ita ergo. de præsumpt. c. literas. §. fin.* Hæc etiam ratione non imponitur peniten- tiæ gravis iuvenibus. *c. penitentes. dist. 50.* *Tertio* Patritatione quamvis omnes de præcepto teneantur ad correctionem. *c. Tua. de cognat. spir.* tamen illa fieri debet, quando est opportunitas temporis, & quando credit peccanti prodesse. *Ita S. Thom. 2. 2. q. 33 & in 4. dist. 19 q. 2.* Nam si vellet hominem recenti vulnere affe- ctum corripere, nihil aliud faceret, quam igni adhibere ligna. *Sic Graff.* minus ap- tæ ad probandam permissionem allegan- do casum, in quo nulla obligatio est. Ne- que enim Ecclesia tolerat omissionem correctionis, ad quam nemo obligatur. Non obligare autem correctionis præ- ceptum, quando opportunitas, & spes emendationis non apparet, D. D. con- stans opinio est. Non diffiteor tamen aliquos vocare dissimulationem, seu to- lerantiam malorum, cum non adhibe- tur correctio, sed minus propriè lo- quuntur.

V. Cæterum ut permissionis de quâ hucusque, æquitas & honestas manifesta fiat,

tiat, *Primò* consideranda est Christi doctrina *Matth 13. v. 10.* *si* inite utraque crescere usque ad messem. Sustinet Deus, teste *S. Cyrillo Catech. S. Imperium.* homicidas, & latrones, & fornicatores propter longanimitatem præfiniens tempus retributionis, quo reddat unicuique ut qui longo tempore acceperunt dilationem, & impoenitens cor habuerunt gravius condemnentur. Præterea, ut *Augustinus* ait, tolerandi sunt improbi quia sæpè in probos; toleranda Zizania, quia in triticum sæpè transmutantur. *V. S. Augusti serm. 46 de divers. Secundo* Sanctorum Patrum & Doctorum auctoritas, qui unanimi consensu iudent impunita quædam mala relinquere *V. S. Thom. 2. 2. q. 91 art. 4 Mol. disp. 304. Less. c. 20 num. 79 Graff. l. cit. n. 60. Tanner. II dis. 5 q. 1 Dub. 3. nu. 42 Layman. l. 3 Tract. 4 c. 16 Comitol. l. 3 q. 5 n. 13 Ferdin. ab Efferen. in Manuali polit. l. 2 Punct. 9. Tertio* ponderanda est ratio, quæ duplex. Una, ut eviteretur maius malum, quod citata Christi parabola insinuat, ne forte simul eradicet triticum. Notum est illud *Augustini.* Tolle metrices de mundo, & si domiã totuserit repletus. Altera, ut obtineatur aliquod bonum, quod prudentium virorum iudicio longè magis commodum sit reip. quàm incommodum sit eidem malum, quod permittitur. *Iul. Mazzarin. in psal. 50. Concione 9. S. neque amplius.*

Sed quia malorum omnium radix cupiditas est. præsertim auri, argenti que, summo perè cavendum est magistratui, ne augendæ rei suæ causa permittat lupas, & uturas, pactum explicitum, vel ia-

citum iacundo cum infamibus personis, ut particeps de mercede iniquitatis. Neque enim parcat scelerum ultro Deus, qui odit & persequitur tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum eoram filius Israel, edere, & fornicari. *Numer. c. 24 & 25 Apocalypf. S. Ioann. c. 2. v. 14.*

§. 18.

Modus argumentandi in iure.

I. **S**umptâ à dialecticis, & probè cognita dislerendi, probandi, ac reprobandi formâ, sive per syllogismum, sive per enthymema, exemplum aut inductionem, primaria cura erit, scopum, & thema propositum attendere, ne quod subinde cum auditorum risu accidit, aliud pro alio impugnes, velisque evincere quod adversarius ultro concedit.

II. Subtilitates Philologis, & Theologis relinquendæ sunt, quorum controversiæ nullo humani arbitrii placito, sed momentis rationum definiuntur. E contra iuris Canonici & Civilis materia, tota quanta est, legibus & præceptis continetur, quorum rationes & causas anxie rimari nihil aliud est, quàm in moribus humanis materiam primam quaerere, hoc est, nihil agere.

Definitiones quoque non sunt ad libellam Dialecticæ ponderandæ, quandoquidem ex innumeris per paucas reperies, quæ genere & differentia consent. Nam exempli gratiã, *Lex à Prænitiano definitur commune præceptum l. 1. π. de leg. Contractum Labeo definit ultro citre-*
que in.